

Pentru monarhie:
Pre an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 an 18 frs., 1/2 an 9 frs., 1/4 an 4 frs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericescă-politică.

Un şir garmond:
odată 7 cr., a doua óra 6 cr., a treia óra 5 cr.,
şi de fie care publica-
ţiune timbru de 30 cr.

Totú ce privesce fóea
să se adreseze la «Re-
dactiunea şi Admini-
straţiunea Unirii»
în
Blaşiu.

Anul II.

Blaşiu 2 Ianuariu 1892.

Numărul 1.

Cum să mântuim şcolile noastre?

(+) Luptele, ce trebuie să le susţinem pentru mântuirea noastră culturală şi naţională din potopul atacurilor nefârşite, cari le îndurăm în fiesce care di, nu ne lasă să consacrăm nici măcar un singur număr din organul nostru exclusiv numai bucuriilor senine, mângăitoare şi supranaturale, cari le revarsă în noi amintirea Născerii Mântuitorului nostru, adevărată sârbătore a apariţiunii acestui farú aprins de nemărginita bunătate a lui Dumnezeu în marea nemăsurată a generaţiunilor omenesci, pre care l'au aşteptat cu dorú ferbinte toţi aceia, cari în decurs de 40 de vécuri voiau să se mântuiescă înainte de venirea lui, şi la care după apariţiunea lui trebuie să-şi aţintescă privirile toţi aceia, cari călătoresc sau vorú călători pre marea furtunosă a lumii acesteia.

Nu putem să ne ocupăm exclusiv numai cu bucuriile acestea ferice şi din motivul dureros, că indolienţa multora, dela cari amú speratú spriginú pentru a puté scóte organul nostru de mai multe ori pre săptămână, au zădărnicitú de o cam dată această speranţă dulce, şi ne-au silitú ast-felú a cruţá spaţulú foii noastre numai pentru luptele dílnice, ca ast-felú să se implinescă şi cu privire la organul nostru tristele cuvinte, că Românul „n'are sóre nici díle de sârbătore“.

Doué suntú cáile, cari potú veni în combinaţiune, cândú amú voi, să mân-

tuimú şcolile noastre şi prin şcole biserice şi naţiunea noastră de pericolele cuprinse în proiectul de lege despre regularea salarelorú învăţatoresci.

Prima cale ar fi, să mijlocimú modificarea tuturorú paragrafulorú din proiectulú amintitú, cari în forma de astădi ar nimici caracterulú confesionalú şi naţionalú alú celorú mai multe dintre şcolile noastre. Întré paragrafii acestia amintimú mai cu samă pre alú 9, 11 şi 12-lea.

În paragrafulú 9 se díce, că în decurs de 9 luni dela intrarea legii în vigóre autoritatea bisericescă sau să asigure la şcolile sale salarú de celú puţin 300, respective 200 fl., sau să cêră întregirea salarului dela Ministrulú de culte şi instructiunea publică, căci dacá nu se face nici una nici alta, atunci salarulú se considerá oa asiguratú până la minimulú prescriş de lege, şi în casú de lipsă organele administrative vorú încercá incassarea lui cu execuţiune, şi dacá această incassare nu ar succede, Ministrulú va dá ordinú, să se casseze respectiva şcolá confesională, şi acesta o va face fără a mai dá şcolei confesionale cele trei admoniţiuni prescrise în legea dela 1868.

Cu paragrafulú acesta se potú nimici multe şcole confesionale, căci să punemú casulú, că auctoritatea bisericescă a sistemisatú salarulú la cutare şcolá confesională până la 300 fl., folosindu-se spre acestú scopú mai virtosú de aruncurú făcute asupra credincioşilorú

séi. În buna credinţă, că salarulú este asiguratú, auctoritatea bisericescă nu cere ajutorú de statú dela Ministrulú de culte şi instructiunea publică. Într'aceea cu câţi-va dintre credincioşii se întâmplá o calamitate neprevédutá, şi ast-felú salarulú învăţatorului nu se póte incassá întregú. Auctoritatea politică dá ordinú, să se incasseze salarulú cu ori ce preţú, dar se întâmplá, că dela câţi-va credincioşii şi mai cu samă dela cei loviţi de calamitatea presupusá nu se póte scóte arunculú făcutú asupra lorú. În urma acestui incidentú Ministrulú îndată capetá dreptulú de a cassá şcolá acesta şi a o preface în şcolá comunală. De aceea ar fi de doritú, ca paragrafulú 9 să se modifice ast-felú, câtú cele trei admoniţiuni, ce ar' trebui să se dea şcolei confesionale, să se susţină în depliná vigóre şi să se aplice şi după ce s'ar observá, că salarulú docentalú nu se póte incassá pre calea indigitată mai susú, pentru ca ast-felú auctoritatea bisericescă să albá timpú a creá unú salariú, care să se potá incassá între tóte împrejurările.

Paragrafii 11 şi 12, cari vatemá drepturile de a denumi şi judecá independentú pre docenţii lorú, ar' trebui să se caseze cu totulú, şi în loculú lorú să se întrodúcá unú singurú paragrafú de cuprinsulú acela, că la propunerea motivată făcutá din partea auctorităţii supreme bisericesci Ministrulú este detorú a ajutá şi şcolile confesionale cu suma, ce s'ar recere până la minimulú de 300, re-

Feuilleton.

Cântáreţa Cráciunului.

Istorisire de Emmy Gordon.

„Ce să facemú, pentru Dumnezeu! ce să facemú?“ se tânguía într'una din dimineţele de ierná ale anului 1867 stariţa mánăstirii de cálugárite de lângá Mentana din Nordulú Italiei. „Ea-í neodihnitá, cum n'a mai fostú nici cândú, şi de bună samá va fi cu neputinţă a o reţine în chilia ei.“

„Atunci nu ne rămâne alta, decâtú s'o încuiámú,“ răspuse sora Clarissa, consilierea venerabilei Maice.

„Se vede, că-ţi uíţi, sorá dragá, că biéta noastră smintită, îndată ce i-se face şi cea mai neînsemnatá silá, erumpe într'unú plânsú istericú. Şi apoi nu mai asta ar mai trebui, s'o audá órdele duşmane, ce le aşteptámú, şi vei avé apoi să veđi, câtú de miserabilú ne vorú maltractá.“ Şi la cuvintele acestea unú norú uşorú se slobođi pre faţa cálugáritei.

„Din contrá, sorá, vomú fi nevoite a urmá impulsulú ei, şi-í vomú dá tótá libertatea, vomú lăsá-o, să mérgá şi să facá, ce

va voi. Ángerulú apêrătorú va grigí-o, şi noi din partea noastră încá ne vomú rugá pentru ea.“

Stariţa avea o mare încredere în Dumnezeu, şi o deosébitá cunoscinţă de ómeni, daruri, ce le posedea dela naturá. Cândú auđi, că trupele garibaldiene au tábăritú în apropiere, şi că vreaú să se încuatiereze fără multe ceremonii în casele mánăstirii, se umplú de grózá. Ceea ce o mângáia în necasulú acesta şi o umplea cu unú felú de încredere, erá speranţa în Preabunulú Dumnezeu, care nu va întârđia a veni într'ajutorulú sârbátorelorú sale.

În díua urmátore erá 24 Decembre, şi representarea peştereí, în care se născuse. Acela, care a datú pacea, pre care lumea n'o putea dá, s'a fostú făcutú deja în bisericá.

În toţi anii la Cráciunú poporulú din împrejurime veniá cu grámada la bisericá, ca să admire peştera, pre care surorile o împodobiau atátú de frumosú. Dar ceea ce şi mai multú atrágea lumea la bisericá mánăstirii, eráu cântárele celea minunate. Şi eráu aşa de melodióse cântárele acestea, câtú multí din cei ignoranţi credeaú cu tótá serioşitatea, că ángerulú Domnului s'a pogoritú din ceriú, ca să ridice festivităţile acestei sârbátorei.

Acea însă, care cântá atátú de plăcutú, nu erá o fiinţă cerescá, ci sora Maria Assunta. O sêrmaná cálugáritá, care intrase ca orfaná între zidurile mánăstirii, ca să scape de necasurile lumii, şi care acum, ca şi multí membri ai familiei sale, erá întunecatá la minte de spiritulú celú réu.

Stariţa nu sciuse, că morbulú acesta erá ereditariú în familia ei. Cândú intrase în mánăstire, erá sănétosá. Câteva luni după depunerea votului se ivirá primele simptome, dar într'o formá aşa de blândá, câtú celor-alalte surorí nu le-a fostú cu anevoinţă s'o grigescá.

Cândú erá cuprinsá de morbulú sétú, óre întregi umblá încóce şi încolo prin aleele grádiei saú prin coridórele mánăstirii, fără de a ţine ceva sémá de strictele regule ale claustrului. Tóte facultáţile ei sufletesci eráu întunecate cu desévârşire. Unú singurú simţemintú îi mai rămânea totuşi deşteptú şi limpede, simţulú musicalú. Şi vócea ei admirabilá avea unú timbru aşa de plăcutú, câtú rápia cu totulú inimele muritorilorú şi le desfácea pre câteva mominte de pulverea vieţii pámentene şi le ridicá susú la Dumnezeu.

Şi nu erá de lipsá, ca surorile să-í arete şi să-í spuná, ce bucatá trebuie să-í

spective 200 fl., fără ca în urma acestui ajutoru Ministrul să-și pôtă arogă ceva ingerință asupra denumirii și judecării docenților confesionali. Dacă însă modificarea acésta nu s'ar puté dobândi, atunci este neapératú de lipsă, să se cêră, ca ajutorul, pentru care Ministrul de culte și instrucțiunea publică își rezervă drepturile specificate în paragrafii 11 și 12, să fie mai mare, de câtú este suma, cu care confesiunea concurge la salarisarea docentelú, ér la stabilirea cuantului, cu care ar trebui să concurgă statulú, să nu se esmită numai organe administrative, ci comisiuni mixte din funcționari civili și funcționari bisericesci. Mai departe la nici o întimplare să nu se concédă Ministrulú, ca în casulú, cândú nu i-ar conveni docenții, ce i-ar propune spre aprobare auctoritatea bisericescá, elú să pôtă denumi unú docente după placulú sêu, căci deși proiectulú de lege dice, că Ministrulú în casulú acesta este detorú să denumescá unú docente de confesiunea, de care se ține și șcôla, totuși la o șcôla română greco-catolică pôte denumi pre unú Rutênú greco-catolicú, ér la o șcôla română greco-orientală pre unú Sêrbú greco-orientalú.

Numai dacă s'ar puté obtiné aceste modificări, ar deveni, după părerea noastră, proiectulú acesta o lege bună, care de o parte ar promová înflorirea învățămîntului poporalú, ér de altá parte ar mulțami atâtú confesiunile câtú și naționalitățile, fără ca statulú să sufere absolutú nimica prin acésta.

„Naivi“ trebuie că suntú domniú dela „Unirea“, cândú cugetá, că se va puté mijloci între împrejurările actuale modificarea proiectului de lege în sensulú celorú propuse mai susú: — ast-felú vorú dice pôte unii dintre cetitorii nostri.

Scimú și noi, că modificarea proiectului de lege nu se va puté face în sensulú celorú propuse de noi, și nici prin minte nu ne-a trecutú, că Româniú între împrejurările actuale ar' puté dobândi o victorie așa de strălucită; ci

propunerea noastră amú făcut'o numai cu scopulú, ca să se vadă, câtú de rău este, dacă Româniú nu suntú organizați politicesce așa, câtú să-și pôtă validatá tot-deuna drepturile și interesele lorú culturale nu numai spre binele lorú, ci și spre binele comunú alú patriei.

Modificarea proiectului de lege în sensulú celorú desfășurate de noi saú în altú sensú, ce s'ar aflá cu cale, numai atunci s'ar puté obtiné, cândú vócea noastră într'una din cele dóue camere și mai virtosú în camera deputaților ar fi așa de puternică, câtú preste aceea să nu se pôtă trece ușorú la ordinea dílei.

Româniú însă în camera deputaților nu potú să trimitá deputați, dará apoi afará de camerá nu se organizéază ast-felú, câtú camera să țină contú și de ei. În chipulú acesta se continuá o politicá nefructuosá, care pre Româniú îi va duce la unú bancrotú politicú, ce nu mai pôte fi departe. Dovédá suntú acei politiciani, cari chiar în préjma alegerilorú se cêrtá între sine nu numai în foile române, ci și în cele străine, și cari pre calea acésta se facú prevestitorii bancrotului politicú, de care ne tememú noi.

Așa dará rămâne constatátú, că Româniú nu desfășurá nici în camera deputaților, nici afará de ea o acțiune, sub a cărei presiune să se modifice proiectulú de lege din cestiune așa, câtú să nu se periclitize caracterulú confesionalú și naționalú alú șcôlorú noastre și prin acésta esistența noastră naționalá.

Mai rămâne acum acțiunea Archiereilorú în casa Magnațilorú. Despre Archiereiú presupunemú, că fiindú aici vorba în prima linie despre apêrarea unorú drepturi curatú bisericesci, își vorú face detoria celú puținú cu aceea-și energie, cu care aú apêratú în casa Magnațilorú alte drepturi aprópe curatú naționale. Noi o presupunemú acésta, fiindú că scimú, că nu numai gazetarii aú durere de bisericá și de némú, ci și Archiereii, cari suntú toți eșiți din sinulú nostru.

Dar óre vócea Archiereilorú obtiné-va rezultatele dorite? Óre șapte voturi puté-vorú învinge față cu sute de voturi? Aceste suntú întrebări, la cari noi, judecândú după esperințele trecutului, nu putemú dá răspunsú afirmativú. Ori cum va fi însă rezultatulú, Archiereii vorú avé mângâierea, că și-aú împlinitú detorința și și-aú asigurátú recunoștința filorú sêi, care va durá, până cândú va rêsuna unú cuvintú românescú pre plaiurile patriei noastre.

Ilusiuni nu ne facemú, dar nici desperá nu scimú. Dacă proiectulú de lege se va primí așa, precum este redigeatú, și se va sancționá de Maieiestatea Sa, vomú porni pre a dóua cale, ce ne mai rămâne pentru mántuirea șcôlorú noastre, adecá vomú reorganísá șcôlele noastre ast-felú, câtú cu legea acésta să nu le pôtă nimeni nimici. Dar despre acésta cale cu altá ocásiune!

La starea învățămîntului în munții apusení. — Corespondentulú din munții apusení alú „Gazetei“, a cărui sinceritate și iubire de adevêrú e prea bine cunoscutá cetitorilorú nostri din desmintirile publicate în fôea noastră, a aflatú cu cale a răspunde ceva la „plóea“ aceea de întîmpinări și de desmintiri, ce le-a provocatú publicatiunea lui nesocotitá. Că totú răspunsulú nu plătesce nimicú, și că nu este altceva decátú o svîrcolire neputinciosá, este de sine înțelesú. Ca totuși corespondentulú să suplinéscá lipsa argumentelorú cu frase, de cari gemú atari corespondințe, se apucá și aruncá cu noroiú în toți. Din noroiulú acesta noi suntemú împártășiți mai multú, deși noi nu l'am vătémátú pre díú corespondentú alú „Gazetei“ nici cu unú singurú cuvintéltú, ci numai amú státoritú adevêrulú curatú. Étá ce dice între altele corespondentulú „Gazetei“ (Nr. 279—1891):

„Mai neesplicabile mi-s'aú párutú observațiile „Unirii“ dela Blagiú, care și în cestiunea acésta și-a luatú rolulú de procororú nechematú, grábindu-se lute și de grabá a ascunde relele, pentru ca nu cumva ajungéndú ele la cunoscința publicului românescú, acesta să pretindá vindecarea lorú. Dar fiindú că sciamú, că „Unirea“ își ține de detorința a se ingerá la tótá ocásiunea ca apêrátóre necondiționatá a stá-

tată, primele acorduri ale organelorú depártatú cêta, ce stá întinsá preste mintea ei, și sufletulú îi reviniá din lumea străiná, prin care rétáciá. Și atunci marii ei ochi negri cu-fundați în orbitele lorú luciaú plini de inteligință, și ea-și terminá cântarea întocmai cum unú copilú sîrguinciosú și-ar gátá tema. Și-apoi cândú ultima notá a organelorú se perdeá prin boltiturele mánăstirii, legătura, ce ținea ridicatú în susú vélulú, ce o despártiá de lumea acésta, se desfácea, și înaintea sufletului ei apăreáú éráși tablouri íntunecate, și nici unú surisú nu mai însêniná trăsăturile fine ale chipului ei frumosú, dar aprópe de veștedire.

Unú medicú specialistú ar fi descoperitú ceva studiándú influința, ce musica o fácea asupra minții ei, și pôte ar fi și putut'ó vindecá cu totulú de morbulú ei. Dar așa ceva recerea multe spese, pre cari sêraca mánăstire nu le avea.

Acum sora Assunta érá cuprinsá de morbulú sêu mai multú decátú ori cândú, și adese nici chiar tonurile organelorú nu o deșteptáú de odatá din nóptea, ce durmiá preste spiritulú ei. Și de aceea sêrmaneale călugărițe éráú îngrijate multú, căci se temeáú, că ea nu va puté nici să cante frumósá cântare „Mărire întru cele de susú lui Dumnedéú, și pre pámêntú pace, între ómení buná voire“.

Dar în vieța noastră cea atâtú de bogatá în evenimente adese suntemú nevoiți a uitá unú necasú mai micú pentru altulú mai mare, ce ne érá de odatá în cale. Așa se întimplase și aci.

În díua de 24 Decembre desú de dimineță nisce ómeni bárboși și armați până în dinți smâncirá cu putere de clopoșelulú dela pórtá, chemándú pre portáreșá la postulú sêu. „Generalulú a demándatú, să vé dămú de scire, că pre sêrá veți avé să încuártirați vre-o 30 de ómeni, ori pôte și mai mulți,“ díserá ei și-apoi se depártarú salutándú militáresce mai multú numai în bátae de jocú.

La veeștea acésta stărița se umplú de fricá. Ce să pôtá ea face în potriua trupelorú „eroulú dela Caprera“? Și încá într'unú timpú așa de scurtú cine l-ar mai fi pututú întinde ceva máná de ajutorú, acuma cândú tabára lorú érá atâtú de aprópe de zidurile mánăstirii? Singurulú ajutorú, la care mai putea sperá în necasulú acesta, érá ajutorulú lui Dumnedéú. De aceea ea a poruncitú călugărițelorú, să se róge cu tóte în capelá, și apoi să se retragá fiesce care în chiliá sa. Ele se îngirigirá, după câtú le íertá sêrácia lorú, ca refectorulú să fie încárcatú cu mán-cári. În modulú acesta speráú, că soldații ocupați cu consumarea mán-cárilorú nu le vorú face alte neajunsuri.

Înainte de ce trupele „generalului“ ar fi ajunsú încá în curtea mánăstirii, stărița întrá mereú prin chiliile călgărițelorú întá-rindú pre celea mai fricóse și îndemnádu-le, să-și puná încrederea în Dumnedéú, care nu le va lásá la necasú.

Și numai o singurá călugăriță rămase fără nici o vorbá de încurájare, una singurá érá numai, căreia stărița nu-i adresase nici o vorbá, și acésta érá sora Maria Assunta. „Preasfântá Feciórá, Născátórea lui Isusú Christosú, róga-te pentru ea și ocrotese-o!“ esclamasé odatá stărița véđédu-o umblándú prin curtea claustrului.

De-odatá se întunecá. În Italia trecerea dela dí la nópte se întimplá repede, amurgitú nu este. Și odatá cu sosirea sêrii se aúđi și sgomotulú, ce-lú produceáú trupele garibaldiene, cari pornirá mai departe. Portáreșá deschise pórtá și se retrase apoi în chilița sa.

Nu preste multú larma încetá din ce în ce. Și apoi se aúđi de odatá, cum o parte din luptacii garibaldieni íntararú în curte strigándú și ínjurándú.

„Aduce-ți paie!“ strigá unulú privindú în susú spre ferestrele zidirii. „De nu veți aduce, vé vomú încálđi noi, să nu vé mai fie frígú în tótá vieța vostrá!“

pănilor săi, credeam s'o lasă și pre ea în scirea Domnului și să nu-l mai răspundă nimic, fiind că și așa ca un organ, care-și consideră de o chemare a sa a ascunde și a retăce abuzurile, prevedeam, că nu voi pute ajunge la nimic.

Fiind că cuvintele citate cuprind o injurie foarte gravă la adresa noastră și o insinuațiune nefertată, care nu este permisă a rămâne neînferată, de aceea îl provocăm pre dl' corespondentul al' „Gazetei“, să ne spună:

1. Când și unde și-a luat „Unirea“ rolul de procreator nechemat? Oare nu este permis unei foii *bisericesci-politice* a rectifică informațiunile false și tendențioase, referitoare la afaceri bisericesci-scolare, lăpate prin celealalte foii de câte un individ neinformată?

2. Când și unde și-a considerat „Unirea“ de o chemare a sa a ascunde și a retăce abuzurile? Ce l'a îndreptățit pre corespondentul „Gazetei“ la asemenea afirmațiuni vătămătoare în cea mai mare măsură pentru ori ce om de caracter?

Pretindem răspuns clar și lămurit la întrebările aceste! Calumnia încă e o armă, numai câtă omenii de omenie nu o întrebunțază. Insinuarea corespondentului „Gazetei“ este o calumnie. Judece-lă cetitorii nepreocupați. S'o scie însă dl' corespondent, că asemenea insinuări pre lângă Dumnezeu le respătesce și legea civilă. Noi însă îl încredințăm numai preabunului Dumnezeu.

O dreptate are totuși și dl' corespondent. „Unirea“ își ține într'adevăr „de detorință a se ingeră la totă ocașiunea ca apărătoare necondiționată a stăpânilor săi.“ Pentru această a fost întemeiată „Unirea“; și noi vom fi foarte fericiți, dacă vom reuși în apărarea acésta, care, durere, acum trebuie să o purtăm nu numai în contra foilor noastre, ci și în contra unor preoți nesocotiți, cari și-au uitat de chemarea lor. Da, „Unirea“ cu ajutorul lui Dumnezeu va apără auctoritățile bisericesci în contra tuturor acelor, cari voesc să le subsape, pentru că este convingerea ei, că cei ce subsapă auctoritățile Bisericești, subsapă temelile înseși ale

bisericești și așa biserica și religiunea noastră sântă. — Celealalte afirmațiuni ale corespondentului le vom reduce la valoarea lor cu altă ocașie.

De închiare întrebăm onorabila Redacție dela „Gazeta“: unesce-se cu regulile redacționale și cu simțul ei de onestitate literară și civică a publică în colonele sale la adresa unei foii nisce insinuări atât de calumniatoare, cum sunt cele din corespondința publicată în numărul 279? Noi nu ne-am pute hotărî să facem așa ceva față cu „Gazeta“ nici odată.

Forul suprem al opiniei publice.

Nu odată ni-s'a dat trista ocașiune de a vedea prin foile publice înnegrite chiar și oficiile noastre bisericesci cele mai înalte. Și durere! fac lucrul acesta nu ceva laici necunosători de instituțiunile bisericesci, ci chiar preoți, cari au învățat teologia în totă ordinea, și încă ce e mai mult, când fac lucrul acesta, atunci susțin, că apelază la „forul suprem al opiniei publice“.

Nu va fi așa dară de prisos, dacă în câteva șire ne vom ocupa de apelațiunile acestea la „forul suprem al opiniei publice“, după ce ele tot-deuna sunt un semn, că în cel ce-și lea refugiul la ele, spiritul de disciplină bisericescă se elătină foarte tare.

Înainte de toate nu vom a denega opiniei publice valoarea morală, ce i-se cuvine. Căci dacă opiniunea publică se formază pre baze solide și se condensează totă mai mult pre aceste baze, atunci ea este o putere, pre carea nu este fertată a o desconsideră. Bazele solide a unei atari opinii publice sunt fapte desu repetite și notorie, așa câtă cu privire la esistența lor nu se ivesce nici cea mai mică îndoielă. O opiniune publică formată și condensată pre atari baze pre dreptul ridică pre unii foarte sus, și pre alții îi scoboră foarte jos.

Acum oare aceia dintre preoții nostri, cari apelază la „forul suprem al opiniei publice“, apelază ei la o atare opiniune formată pre atari baze? Nu! de loc nu! C

cu nu puțină aroganță voesc să formeze ei o opiniune publică. Aruncă câteva invective asupra vre-unui consistoriu, protopop sau preot în vre-o foie publică cam tot sub masca anonimității, și apoi așteptă, ca publicul să le credă tot ce au spus, și să se formeze o opiniune publică conformă invectivelor lor. Acum a pofti așa ceva dela public însemneză a crede, că cea mai mare parte a publicului este lipsită de cugetare sănătoasă. Căci pre baza unei acuse anonime nici un om cugetător nu-și va forma numai decât opiniune nefavorabilă despre nimeni. De unde apoi ce se întâmplă? Toți apelații aceștia la „forul opiniei publice“, ce vrea să o formeze ei, o pătesc foarte rău. Căci de-a rândul îndată după „apelațiune“ vin demințirile din toate părțile, și în urmă „apelantele“ bătute cum se cuvine se retrage éra-și în tăcerea de mai înainte necăjită, că nu și-a putut ajunge scopul. Se poate convinge despre acésta ori cine-și va reîmprespeta în minte „apelațiunile întâmplăte la forul opiniei publice“ numai în anii cei de curând trecuți.

Apelațiunile aceste însă mai au și un alt inconvenient. Ele de-a rândul nu sunt sincere, nici cu privire la motivul, din care purced, nici cu privire la modul, cum se espune într'însele lucrul. Căci ce atinge lucrul, „apelații“ de comună espun numai faptul gol, fără de a atinge nici cu un cuvânt motivele și împrejurările, când un teolog totuși ar trebui să scie, că motivele și împrejurările de ce mare valoare sunt în judecarea unei fapte. Chiar și în scaunul mărturisirii, când un preot are să judece pre un penitent pentru vre-o faptă, trebuie să se informeze mai întâi despre toate împrejurările: „quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando“, și apoi să-l judece. Și totuși „apelații“ aceștia așteptă, ca publicul să-și formeze o opiniune despre fapta oare cui după spusele lor, fără ca să-l descrie și motivele și împrejurările. De unde e lucru foarte firesc, că publicul cugetător de comună despre „apelații“ aceștia la „forul suprem al opiniei publice“ își formază opiniunea întemeiată, că sunt nisce malconțenți ambițioși, de valoare problematică, însă răsbunători și totă odată și fără curaj de a se tângu pre calea sa la forul competent.

Însă oare de lipsă este, ca un preot să apeleze la „forul opiniei publice“? Oare biserica nu s'a îngritit de foruri de apelațiune pentru toți, cari se simțesc asupriți? Oare în provincia noastră de Alba-Iulia nu-i stă ori cui calea deschisă a apelă la forul metropolitan și după aceea la cel apostolic? Și oare forurile acestea nu vor judecă tot-deuna multă mai drept decât ori ce opiniune publică, ce se încercă oare cine să-și formeze? Și dacă chiar l-ar succeda cuiva a-și forma cu forță o opiniune publică, atunci oare nu-și aducă aminte, că o atare opiniune publică falsă pre Fiul lui Dumnezeu l'a răstignit, pre Apostolii l'a ucis, și pre creștinii l'a persecutat 300 de ani? Și câți preoți de ai nostri nu suferu multe dela o atare opiniune publică formată în parochie în contra lor de câte un semidoct arogant, intrigant și tulburător? De unde de o mie de ori durere, că se mai află preoți, cari se pun înșiși pre un teren așa puțin consistent și lunecos, și pre lângă aceea și nemoral și necanonic.

Și starița, care pândia neobservată toți pașii lor, vedu, cum vre-o căți-va din soldați se îndreptară spre capelă îmbrăncind ușa și trăgându catari lor de călărită după ei.

În capelă era liniște. Ună întunecată tainică cuprinsă toate. Soldații intrară; dar . . . ce se întâmplase? S'a deschisă cumva cerul? Căci de unde, dacă nu din sferele mai înalte poate să răsună această cântare serafică? Cine, dacă nu un înger și-a deschis versul său, ca să cânte în onoarea Ziditorului lumii cântarea: „Mărire întru cele de sus“? Ori s'a pogorită doră vre-un archange, ca cu sabie de foc să păzescă locuința celui Preafalt?

Și-acuși inimii nu le umplea de sante aducerii amunte această cântare? A cui gânduri nu le ridică spre Dumnezeu, care a trimis pacea sa omenilor?

Ostașii își plecără rușinați capetele, și chiar și în mințile lor dure și tocite se născu cugetul, că ați e noaptea Crăciunului, și triști și abătuți oare cum de îndrăsnela, ce-și luaseră, eșiră din capelă.

Sunetul organelor încă nu încetase, și echoul cântării vibra încă printre boltiturele bisericesci, când se auzi de o dată răsunând o altă cântare plângătoare, care cuprindea toate durerile unui suflet torturat. „Acum slobođesce Dómn pre șerbuiul tēu!“ se auziă prelungindu-se atât de dulce și de lin.

„Ce-i, fricoșilor?“ strigă un soldat din curte cătră cel ce se retragă din biserică.

„Eu așa pută ține peptă cu ori ce ființă din sânge și carne, dar cu cei de acolo . . .“ Și elu arătă cu capul spre capelă.

Câte-va mominte nu s'a mai audit decât sbierături, injurări, strigări, trântiruri de uși, și-apoi urmată liniște, o liniște aproape completă, o liniște, ce umplu cu rađe de speranță inimile sêrmanelor călugărițe, cari stându totă în genunchi se rugău ferbinte de ajutorul și paza celui atotputernic.

Desu de dimineta surorile privind în curtea mănăstirii și vedendu-o golă și părăsită se întrebău, că ce-a putut fi cauza unei schimbări atât de repezi.

Starița descoperise minunea acésta, dar nu voia să spună nimic surorilor, mai înainte de ce n'ar fi intrat în chiliuța Mariei Assunta, în care audise sgomot după međul nopții.

Călugărița era culcată pre patul său, îmbrăcată în vesmintele ordului. Ea ținea apesată pre peptă crucifixul rosariului, și pre buzele ei rămase încă un suris. Dumnezeu o desfăcuse de legăturile vieții acésteia, și-i scăpase sufletul din noaptea, de care era cuprius.

Revistă bisericească.

Roma.

Ca în toți anii, așa și în anul acesta Colegiul Cardinalilor a presențiat din incidentul sărbătorilor Născerii Domnului urările sale Pontificelui suprem. Sântia Sa a răspuns la vorbirea Cardinalului-Decan cu o vorbire mai lungă, în care a spus, că cestiunea socială, această cestiune ardeătoare a secolului nostru, formeză una dintre îngrijirile sale cele mai vii, și că va continua a veni cu sfatul său părintesc întru ajutorul lucrătorilor. S'a plâns Sântia Sa, că în nișintele aceste nu este ajutat din partea guvernelor, ci că chiar din contră i-se pun pedeci, deși interesul bineprimit al tuturor statelor ar fi rezolvirea corăspundătoare a cestiunii sociale și combaterea doctrinei celor perverse, a căror scop este nu numai răsturnarea auctorității bisericești, ci și a celei lumesci. Sântia Sa a conversat apoi mult timp cu Eminențissimi Cardinali și a dat expresiune dorinței, ca și la anul ce vine să potă primi cu sănătatea de acum bunele urări ale sacralului Colegiu. Isus Christos să păzescă viața prețioasă a vicarului său!

†

Episcopul Freppel.

Biserica franceză atât de greu cercată a îndurat o pierdere nespuse de grea prin mărtașă neașteptată a renumitului episcop de Angers, Mgr. Charles Emile Freppel. Freppel fu născut la anul 1827. În 1870 a fost numit episcop de Angers. Din anul 1880 fu membru al parlamentului francez. Activitatea episcopului Freppel a fost binecuvântată în toate privințele. Știința, pietatea și elocința lui îl făceau iubit, dară tot-odată și temut. Presința singură a episcopului Freppel era destulă pentru a impune tăcere la mulți deputați radicali și inimi ai bisericești. Cuvântările lui erau fulgere pentru contrariul catolicismului. Cu un cuvânt Freppel a fost un atlet neînvingător al bisericești franceze și al bisericești catolice întregi, a cărei dogme le-a apărat cu multă erudiție mai ales în contra lui Renan.

†

Prelatul Ianssen.

Și catolicii germani și împreună cu dinșii lumea catolică întrăgă au suferit o pierdere ireparabilă. Prelatul Ioană Ianssen, istoricul celebru, grăza protestanților și a tuturor celor ce se tem de lumină, a repausat. Ianssen fu născut la anul 1829 în Xanten. După absolvirea studiilor a fost numit în anul 1854 profesor de istorie în Münster. De atunci Ianssen s'a ocupat totu cu istoria, și activitatea lui literară i-a asigurat un nume nemuritor. Opul cel mai celebru al repausatului Ianssen este „Geschichte des deutschen Volkes“. Dea Dumnezeu, ca un demn urmaș să înlocuiescă pre repausatul, care acum se bucură de fructele ostenelelor sale în patria Adevărului.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Bucuriile sărbătorilor au fost turbate în tabăra stăpânilor prin gândurile, ce le cauză alegerile proxime, și prin costesirile, ce de acum trebuie să se începă în vederea acelor alegeri. Opoziția se pregătește în toate părțile, dar acum e cam descurajată în urma disolvării proxime a parlamentului.

Casa magnaților a ținut Lună o ședință scurtă, în care a primit convențiunile comerciale. Conte Szápáry a împărțit la finea ședinței, că guvernul va disolva parlamentul, și a rugat pre magnați, să țină o ședință în 4 Ianuară. E deci sigur, că în zilele aceste se va și disolva dieta. Alegerile se vor face în timpul cel mai scurt, anume deja la începutul lui Februară. Noul parlament va pute să-și începă deci activitatea deja în luna lui Februară.

România.

Ministerul Catargiu a gătat o lute cu camerele. Îndată ce s'a prezentat înaintea parlamentului, a primit un vot de blamă. În urma acestora a propus regelu disolvarea corpurilor legiuitoare. Regele a încuviințat propunerea ministerului, a disolvat camerele, și a prescriș alegeri nouă, pentru camera pre 1, 2 și 3 Februară, era pentru senat pre 5 și 6 Februară. Deschiderea corpurilor legiuitoare se va face în 24 Februară. Disolvarea acesta este deja a doua în decursul anului 1891. Pentru a-și asigura succesul alegerilor dl Catargiu a pactat cu grupul constituțional al lui Carpă. Urmarea pactului este remanierea ministerului prin intrarea în cabinetul a dlor Carpă, Ghermani și Marghilomană în locul dlor Mană, Știrbei și Sturdza.

Conflictul bulgaro-francesu.

Ambasadorul francez din Constantinopol a adresat Sublimei Pôrte o notă, în care cere, să întrevină pre lângă guvernul bulgar, ca decretul de espulsiune dat în contra lui Chadourne să fie retras. Se pare însă, că guvernul turcesc nu prea are voe de a se amesteca în afacerea acesta, și de altă parte guvernul bulgar n'are de cuget a renunța la dreptul său de a pute espulsa din țară supuși de aceia străini, cari agitază în contra statului. Se dice, că nici Țarul n'ar fi mulțumit cu procedura violentă a guvernului francez, temându-se, nu cumva Sultanul să se alătore la alianța puterilor centrale.

Corespondințe.

București, 25 Dec. 1891.

Sesiunea de primăvară din anul curent al Stului Sinod s'a compus din șapte ședințe. Cestiunile mai însemnate, ce s'au discutat, au fost: alegerea comisiunii pentru verificarea socotelor tipografiei cărților bisericești, arendarea pământurilor bisericești de către primari, jurământul preoților, îmbunătățirea sorții clerului de mir, călugă-

ririle, și cuvântul „unire“. Stima, ce o nutrește față cu iubita noastră „Unirea“, și mai cu samă importanța lucrului, ce-lu exprimăm prin cuvântul bisericesc „unire“, mă șilesc, să las de o parte, cel puțin de o cam dată, toate celelalte cestiuni discutate în pomenita sesiune a Stului Sinod, și să vorbesc numai despre cea din urmă.

La ordinea zilei era raportul comisiunii ad-hoc pentru cercetarea manualului de „Istoria Universală Ecclesiastică“ partea a III de Gheorghie Aramă, profesor la Seminarul Veniamin din Iași. În punctul al III-lea al observărilor sale comisiunea dicea: „Pretutindenea, unde autorul cărții ar trebui să scrie cuvântul unie, el se servește cu cuvântul unire; precând se știe de prin toate cărțile și isvórele istorice, că nu unire, ci unie se dice, precum: unia Românilor cu Papistașii, unia Polonilor cu Biserica Apusului, unia Galițienilor cu Catolicii, când mai cu samă este vorba de supunerea unei Biserice alteia, adică a acelei Ortodoxe celei Papistașe.“ Cât de tulburat au fost „isvórele istorice“, de cari s'a folosit on. comisiune, se vede, mi-se erte expresiunea, de o svêrlită de departe, căci din nici un isvor limpede n'a putut afla nimic decum despre unia, dar nici despre unirea „Polonilor cu Biserica Apusului“, pentru simplul motiv că Polonii, fiindu dela începutul încreștinării lor și până în ziua de azi catolici de ritul latin, nici odată n'au avut a face unire, sau cum dice, unie cu Biserica Apusului. Dar să nu anticipăm.

Deschidându-se discuțiunea, Episcopul Dunării-de-jos îndată după vre-o câteva cuvinte dice: „Vedă, că comisiunea condamnă cuvântul românesc unirea, înlocuindu-l cu unia sau unia, cu tonicul adică pre prima sau secundă silabă. Am vârsta, care o arătă, și vârsta canonică și am cetit și eu tractate privitoare la „unirea bisericelor“, dar de „unia“ bisericești, n'am cetit afară numai de scrierile Românilor de dincolo; aci, la noi, nu! În românește nu veți auzi pre nimeni dicându „unia“; se dice: „unirea principatelor“, „unirea Românilor“, societatea „Unirea“ etc.; pentru-că în limba noastră nu avem decât verbul a uni-unire, și adjectivul numeral: un-unul, la masculin; o-una, la feminin; cari la genitiv și dativ fac: unul-unuia; unei-unei sau unia.“ Apoi „surprins mai mult și cu atât mai mult surprins, fiindu-că acest raport are să se tipărescă,“ rógă Stul Sinod, ca „pentru prestigiul“ său să încuviințe scoterea cuvântului „unia“ din raport. — Ep. Argeșului a fost de aceeași părere. — Ep. Romnicului susțină cuvântul „unia“ contra „unirii“, de ore-ce acela se află în Condica sântă dela Mitropolie (tradusă însă totu de P. S. Sa), și în fine la istoricul Șincai, carele încă întrebuințează cuvântul de „unie“, când e vorba de „unirea cu Biserica romană“. — Ep. Dunării-de-jos replică mai pre largu dicându între altele, că „unia“ nu se găsește în cărțile rituale, că cei din Transilvania dicu „unie“, pentru-că l'au luat dela latinescul „unio-unionis“ sau dela francesul „union“, dar Români n'au spus nici odată „unia“ vorbindu de „unirea principatelor“; ast-fel cuvântul „unia“ „putea să stea elu mult și bine în Condica sântă, dacă P. S. Sa Ep. Romnicului nu-lu desgrupă.“ Față de pomenirea lui Șincai, adause: „Nu-lu știu, nu vă mirați de loc; dar ce? Șincai e norma

noastră în materie de limbă? Noi suntem aci S-tu Sinodul, care avem să ne fim strictu de limba noastră bisericească. În fine Sinodul a încuviințat suprimarea cuvintului „unia” din raport și menținerea „unirii”. — Ce luptă grea a avut să susțină unirea spre a eși învingătoare asupra *unii, uniei și uniației*: *Tantae molis erat!*

După cum s'a vădit, comisiunea a susținut cuvintul „unie” pe baza „tuturor cărților și a isvôrelor istorice”; ci alți doi membri ai Sinodului s'au provocat pentru același cuvintu la scriitorii din Transilvania, și unul în deosebi la Șincai. Ei bine, eș mărturisesc, că nu-mi este cunoscută nici un autor transilvănean, carele ar fi numit unie, unie sau uniație marele și preasemnătul act bisericesc s'ăvârșit de Mitropolitul Atanasie la an. 1700. Sciți însă de sigur, că nu numai Sam. Claină, Petru Maior, Cipariu, Laurianu, Ilarianu, Barițiu, Moldovanu, Rusu, Silași, Grama și alții de ai nostri, ci și N. Popea, Unirea o numesc unire, er nu unie, unie sau uniație. Bărnuț după datina sa latinisătoare același act îl numește uniune, ceea ce erăși se deosebesc de uniație et comp.

Cătu pentru Șincai, după ce în deosebi s'au provocat la el, mi-am luat penibila ostenelă de a frunzări cu mare băgare de samă neperitorea lui Cronică, și nicăiri nu mi-a fost dat să mă lovesc de uniație. Din contră am aflat, că fiind „vorba de unirea cu Biserica romană”, mereu întrebunțeză cuvintul unire. Ast-fel unire numește, și încă mai de multe ori, rentorcerea Românilor sub Ioanițiu la „Prea sânta Biserica lui Dumneșu din Roma”, „mama noastră”, — cum se exprimă marele împăratu român; cuvintul unire îl întrebunțeză, când vorbește de încercările Pontificelui Gregoriu IX dela a. 1238, de ale Pontificelui Inocențiu IV dela an. 1245, de cele făcute pre timpul lui M. Paleologulu, de cea s'ăvârșită la Florența etc. Er când tracteză de Unirea făcută de Părinții nostri sub Atanasiu, purrea, în nu mai puțin de 25 de locuri, se folosește absolutu numai de același cuvintu, unire. Într'unu singuru locu, la an. 1238, traducendū o scrisore a regelui Bela IV cătră Papa, pune cuvintul unime, ceea ce încă nu este unie, unie sau uniație. Am mai găsit în fine la a. 1238 intercalat în textulu Cronicel lui unu versu, în care stă cuvintul uniație; dar se pare că l'a pus singuru numai ca să facă rimă cu cuvintul credință din rindulu urmatoru. După aceea sensulu versulu e cam obscur, și cu totă probabilitatea cred, că cronicarul a voit să facă alusiune la reîmpreunarea Românilor cu Constantinopolulu, întimplat sub Ioan II Asan, care „măritându-și fata după fiul împ. Ioan Vataș, și dobândind Trinovitenu cinste de patriarh, de unirea aceta (cu Roma) cu totulu s'au lăsat”. Așa dară e constat, că Șincai vorbind de unirea cu Biserica Romană, și în deosebi de S. noastră Unire, nici odată nu întrebunțeză cuvintul unie, unie sau uniație, ci pre celu vrednic și meritoriu, unire. Se vede totu asemenea, că cine a adus înainte autoritatea lui Șincai contra cuvintului unire, a pățit'o întocmai ca și dnu dela „Biserica Ortodoxă Romană”, cari tocmai acum e anul, într'o celebră controversă cu *Revista Catholică*, l'au fost adus pre același Șincai într'unu chip și

mai rău, ciuntitū adevă și falsificatū, contra S. Uniri sau Uniației, cum fi dicea ei!

Pomenindū aceta controversă, prea bine cunoscută și cetitorilor „Unirii”, și pre de altă parte vedendū, că cuvintul uniație scriitorilor ardeleni, dela Șincai până la cel mai recentu, Barițiu, le e necunoscut, am rămas frământat de o mare îndoielă. Anumitū, nu cumva „cărțile” și „isvôrele istorice”, de cari s'a folosit on. comisiunea a Stulu Sinodul, se reduc la modestele proporțiuni ale aceleiași reviste „Bis. Ort. Romană”, care și după votulu Stulu Sinodul totu uniație scrie? Ce mai sciți?

Voiu continua!

Philalet.

Rugare.

Avendū lipsă mare de bani pentru acoperirea șeselor, ce le are societatea noastră „Inocențiu M. Clainu” cu tipărire a părții a II a opulu, „Epistole cătră unu preot tineru”, rugam încă odată și pentru ultima oră pre toți acei P. T. domni, cari abonandū partea I din opulu amintitū, până acum încă nu ne-au trimis prețulu, — să binevoescă a ni-l trimite în timpul celu mai scurtu.

Totu cu aceta cale rugam respectuos și pre toți acei P. T. domni, cari au primit liste de prenumărătiune la partea II a „Epistolelor” și până acum încă nu ni-le-au retrimis, — să binevoescă a grăbi cu retrimite lor, ca să ne putem orienta cu privire la numărul esemplarelor, ce au să se tipăresc.

Pentru societatea de lectură „Inocențiu M. Clainu a teologilor din Blăși”

Teodoru Vădoru,
preș. soc.

Ioan Tușu,
secret. soc.

Colecta cruceiului.

La colecta cruceiului inițiată de noi în numărul 16 al „Unirii” din 1891:

Au solvit. În *Archidieceșă*. Parochia *Homorod*, 5 fl. 91 cr. — Parochia *Șardă*, 7 fl. 21 cr. — Parochia *Sămmihaiulu de Câmpie*, 7 fl. 56 cr. — Parochia *Hureză*, 1 fl. 60 cr. — Parochia *Petroșani*, 1 fl. — Parochia *Lunca*, 5 fl. — Parochia *Bucerdea-grânosă*, 4 fl. — Parochia *Ibănesci*, 4 fl. 10 cr. — Parochia *Bandulu de Câmpie*, 4 fl. 40 cr. — Filia *Ciptelnică*, 1 fl. 76 cr. — Parochia *Beica romană*, 4 fl. — Parochia *Frata*, 5 fl. — Parochia *Rosia de munte*, 8 fl. 32 cr. — Parochia *Țapu*, 6 fl. — Parochia *Basna*, 3 fl. 67 cr. — Parochia *Bordu*, 4 fl. 8 cr. — Parochia *Șamșudulu de câmpie*, 9 fl. 30 cr. — Parochia *Pogăceua*, 10 fl. — Parochia *Ricău*, 10 fl. — Parochia *Lechințioara*, 1 fl. — Parochia *Bozedu*, 3 fl. — Parochia *Bala*, 5 fl. 20 cr. — Parochia *Sân-Petru*, 6 fl. — Parochia *Bia*, 5 fl. 50 cr. — Parochia *Oenișora*, 3 fl. — Parochia *Aindulu de susă*, 5 fl. 20 cr. — Parochia *Miraslău*, 2 fl. 25 cr. — M. O. D. *Georgiu Totoianu*, 4 fl.

În *diecesa Oradei-marî*: Parochia *Belényes-Ujlak*, 2 fl. 10 cr. — Parochia *Vértes*, 3 fl. 50 cr.

În *diecesa Gherlei*: O. D. *Petru Caba*, parochu în *Cheudă*, 12 fl.

Până acum au încurs 580 fl. 56 cr. v. a.

Noutăți.

Din *diecesa Lugosulu*. *Chirotonire*. Ilustritatea Sa P. D. Dr. *Victoru Mihályi* Episcopulu Lugosulu a conferit în 25 Decembre ordurile ipodiatonatu și diaconatu, eră în 27 Decembre ordulu sântu alu preoției, clericilor *Ștefanu Popu*, *Georgiu Munteanu*, *Corneliu Iubașu* și *Iulianu Suciu*. Totu în 27 Decembre a fost ordonat de lectoru, ipodiaton și diacon clericulu *Nicolau Todoranu*.

Numiri. O. D. *Ștefanu Popu*, actuar și protocolist diecesan, este numit administratoru protopopescu al Cudșirulu și parochu al Orăștiei. — O. D. *Corneliu Iubașu*, practicant la oficiulu diecesan, este numit actuar și protocolist la același oficiu. — O. D. *Iulianu Suciu* este numit administratoru parochial în Dobresci.

Inspectoru școlasticu nou. În loculu inspectorulu școlasticu pensionat Ioan Găspăr este numit inspectoru de școli în comitatulu Albei inferioare Dr. *Iuliu Havas*, fostu inspectoru în comitatulu Bistrița-Năsăud.

Numire. Comitele supremu al Comitatulu Albei inferioare a denumit prețorele din Blăși Sp. Dn. *Pongrátz Géza* de protopretoru onoraru.

Sinodulu protopopescu din tractulu „Lujerdu”, diecesa Gherlei, s'a ținut la 26 Oct. în Ineu sub presiulu zelosulu protopopu tractualu Ioan Papiu Popu. La sinodul au fost de față toți preoții tractuali afară de unul, și au luat parte și mireni. Ce privește decursulu sinodulu, după verificarea procesulu verbalu luat în sinodulu premergatoru, O. D. *Sabinu Coroianu*, parochu în Dobăca, a cetit o disertațiune „*Despre ținuta confesariulu în scaunulu mărturisiri*”, apoi au urmat rapoțele despre starea bibliotecei și a fondulu culturalu tractualu. S'a constatat cu plăcere, că în toamna aceta s'a înființat unu fond bisericesc de bucate în parochia Ineu. „Privitoru la tendințele sinistre a asilelor de copii, conferința otăresce a avé de cinosură principiile propagate de organulu „Unirea”.

În tractulu numit s'a ținut la 7 a l. c. în Moreș și o adunare învățătorească, cu care ocaziune s'a cetit o disertațiune „*Despre tipulu unei școle bune*”, și s'au ținut prelegeri practice, asemenea s'au discutat și alte chestiuni pedagogice.

Redactorulu „Transilvaniei” și primul secretaru al Asociațiunii transilvane pentru literatura romană și cultura poporulu român, dl. *Ioan Popescu*, și-a dat abdicerea din postul de primu-secretaru și redactoru. Comitetulu Asociațiunii în ședința sa dela 7 Nov. 1891 a primit cu părere de rău aceta abdicere și a hotărât, ca până la viitoră adunare generală redigerea foii „*Transilvania*” să fie încredințată unu redactoru interimalu.

Scandalu. În numărulu trecut al foii noastre am trecut cu vederea duelul ministrulu Fejérváry cu deputatul Ugron. Cetitorii nostri cunosc vederile noastre despre asemenea dueluri, mai ales când unu ministru, a căru detoriunță ar fi observarea și respectarea legilor, este cel ce se duelază. Acum însă ne vedem necesitați a face amintire despre acestu casu durerosu, pentru că domni duelanți nu s'au îndestulat cu atata, că au călcat în picioare legile, dar aceta au făcut'o în sala aceea a căsarmei „*Franciscu Iosifu*”, în care în toate duminicile se țin serviciile divine pentru miliție și în care înainte de duelu numai cu câteva ore s'a fost celebrat s. Liturgie. Acestu sacrilegiu ne-a revoltat și nu ne-a permis, să trecem în tăcere preste o asemenea impietate.

† **Dr. Barbă Constantinescu**, unul dintre cei mai sinceri amici și părtinitori ai Românilor, cari trecu dela noi în regatul României, a încetat din viață la 12 Dec. an. tr. în Bucuresci. Defunctulu totă viața și-a dedicat'o educațiunii și instrucțiunii. Elu a funcționat ca profesor și rector la facultatea teologică din Bucuresci, ca profesor la liceulu „*Mateiu Basarabu*” și ca directoru la asilulu de fete „*Elena Doina*”. Elu a fost și unu distinsu pedagog și a edat mai multe manuale pentru școlile populare și normale din România. Totu elu o tradus din greacă în limba romană „*Confesiunea ortodoxă*”, opă de însemnătate între gr. or. În primăvera anulu 1882 a întreprins duul Constantinescu o călătorie în Transilvania spre a studia insitutiunile facultăților noastre teologice, și chiar în sărbătorile sântelor Pasci a fost în Blăși, unde a rămas încântat de pompa și precisiunea serviciulu dumnezeesc.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Literatura bisericească și scolastică sub guvernul Escelenței Sale Mitropolitului Vancea.

Când la 1869 Escelența Sa Mitropolitului Vancea a luat în mână frânela guvernării arhiepiscopiei Făgărașului și a provinciei mitropolitane de Alba-Iulia, atât literatura bisericească cât și cea scolastică lăsa încă mult de dorit. În seminarul clerical din Blăși erau deja limba română de mai mulți ani introdusă ca limbă de propunere în locul celei latine. Cu toate acestea pentru studiile teologice încă nu existau manuale în limba română afară de istoria bisericească a fostului Prepositu Rațiu și afară de vre-o două broșure din istoria revelației dumnezeiești, ce cu doi ani mai înainte începuse a o eda profesorul de teologie Gavrilă Popu, de presente Canonicu mitropolitu în Blăși. Ascultătorii de teologie din Blăși trebuiau să folosească mai totu manuale scrise, sau să și le scrie ei înșiși, ceea ce pre lângă alte inconveniente era împreunată și cu multă pierdere de timp.

Totu asemenea stă lucrul și în gimnaziu. Aci încă după 1848 a fostu introdusă limba română ca limbă de propunere în locul celei latine. Cu toate acestea și în gimnaziu lipsiau cele mai multe manuale tipărite pentru diversele studii. Afară de gramaticile române și latine a fostului Prepositu Cipariu, filosofia lui Krug tradusă de același, unu manualu de poetică totu de elu, o istorie a evului vechiu de profesorul Rusu, de presente protopopu în Sibiu, nisce manuale mici de istoria naturală de fostulu profesor Mihali, unu dicționar micu latinu de profesorul Moldovanu și încă vre-o două sau trei alte manuale, tinerimea gimnazială era avisată totu la manuale scrise și la folosirea de manuale mai cu semnă germane.

Cătu suferia prin aceta instrucțiunea, pote să și închipuască ori cine, dacă va cugeta, că manualele erau câte odată așa de rău scrise, cătu și tinerul celu mai diligentu nu putea face din ele sporiul, ce l'ar fi dorit.

Nu voim pentru aceta a inculpa pe nimeni. Mitropolitul Șulutu încă s'a îngritit multu de instrucțiune. Mulți își voru aduce încă și astăzi aminte, cu cătu plăcere asistă Mitropolitul Șulutu la toate esamenele tinerimii, și cu ocaziunea publicării clasificățiunilor cu cătu focu indemnă tinerimea la studiu și la progresu. Însă periodulu, în care a trăit elu, a fostu pentru instrucțiune unu periodu de transițiune dela limba latină la limba română ca limbă de propunere în instituțiile noastre. Și așa în periodulu acela mai multu nu s'a pututu face de cătu s'a făcutu, după ce și fără de aceea este cunoscutu, cum guvernul absolutisticu a făcutu încercări de a înlocui limba română cu cea germană, ceea ce n'a pututu fi favorabilu pentru dezvoltarea literaturii noastre scolastice.

Lipsa cea mai mare după mórtea Mitropolitului Șulutu a fostu, ca scaunul mitropolitu să-lu ocupe unu bărbatu însuflețit pentru progresu, ca progresulu începutu de sub antecesorul său să nu stagneze, ci să se desvolte mai departe. Și bărbatul acesta a fostu Escelența Sa Preasântitul Mitropolitu actualu, care îndată după ocuparea scaunului mitropolitu a începutu a purta o deosebită grige de dezvoltarea literaturii bisericești și scolastice prin încurajarea și ajutorarea conținuă a autorilor, așa cătu între profesorii dela institutele din Blăși s'a născutu unu zel literar, cum nu credem, că mai este în timpul de față la institutele din nici unu centru bisericescu culturalu din patrie.

Din o privire fugitivă numai preste literatura bisericească și scolastică sub guvernul Escelenței Sale se va pute convinge ori ce binesimțitoru, că nu esagerăm, cându susținem așa ceva.

Începem mai întâi cu literatura bise-

ricescă. Aici întâmpinăm mai întâi două opuri voluminoase a fostului profesor de teologie Dr. Ioan Rațiu, de presente canonicu mitropolitu: „Instituțiunile dreptului bisericescu” și „Prelecțiuni teologice despre matrimoniu, impedimente și procedură” dedicate Escelenței Sale Preasântitul Mitropolitu actualu. Opurile acestea sunt cele dintâi opuri române complete, ce se ocupă cu dreptul bisericescu, și până în ziua de astăzi se folosesc ca manuale în seminarul arhiepiscopu. Pre lângă aceea opurile acestea au contribuit și contribuesc și astăzi foarte multu la orientarea clerului din întreaga provincie în lucrurile de drept și disciplină. Cu deosebire forurilor protopopesci de judecată le-au servit și le mai servesc și astăzi de îndreptari în pertractarea și judecarea cauzelor disciplinare, matrimoniale și penale. Totu Dr. Rațiu a edat și „Etica creștină” după cei mai buni autori, folosită și de presente ca manualu teologicu. Urmază după aceea: „Teologia dogmatică generală și specială” după Schwetz de Simeon Miu, fostu asemenea profesor în Seminarul arhiepiscopu din Blăși, de presente protopopu în Alba-Iulia, carea încă se folosesc de manualu în Seminarul din Blăși. După aceea: „Istoria universală a bisericei” și „Istoria particulară a bisericei românești unite” de Dr. Alesandru Grama canonicu și profesor în seminarul din Blăși, cari încă se folosesc ca manuale de istorie în acelu Seminaru. După aceea „Introducere în Sânta Scriptură” de Dr. Victor Szmigelski, profesor de teologie în Blăși, „Manualu de catehetică” de Basiliu Rațiu, fostu asemenea profesor de teologie în Blăși, era acum vicariu foraneu al Făgărașului.

Ast-fel în timpul guvernării Escelenței Sale literatura manualelor pentru studiul academicu al teologiei s'a desvoltat deja până la acelu grad, cătu de presente între studiile principale singuru numai teologia pastorală se mai propune numai din manuscris, și sperăm, că preste scurtu timp și pentru studiul acesta va esiste manualu tipăritu.

Pre lângă aceea totu în timpul acesta au mai eşit și alte opuri literare bisericesci de valoare însemnată, cum sunt: „Actele sinodale” de canonicu Ioan M. Moldovanu, „Istoria revelațiunii divine”, în două tomuri, de canonicu Gavrilă Popu și „Predicile” aceluiași; „Explicarea mecanică modernă a naturii și credința în Dumnezeu” de Dr. Alesandru Grama, „Explicarea rugăciunii dominice: Tatăl nostru” de Dr. Victor Szmigelski, „Actele și decretale celor două sinode provinciale dela 1872 și 1882,” „Istoria scurtă a bisericei românești” în Șematismul arhiepiscopu dela 1870, „Biografia Escelenței Sale Mitropolitului Vancea” „Epistole către unu preot tineru” de Aloisiu Meher, t. I., traduse de societatea teologilor, și altele.

Totu sub Escelența Sa și sub scutul dñsului s'a fundat la 1883 „Foaia bisericesca pentru cultura religioasă a clerului și a poporului” redijată de Dr. Alesandru Grama patru ani și de Dr. Ioan Rațiu trei ani.

Ce atinge cărțile rituale, totu sub Escelența Sa s'a edat pentru întâia dată „Liturgierul” cu litere latine, asemenea „Apostolerul” și „Triodul”, a eşit a doua edițiune cu litere latine a „Octoechul” celui mic și a doua și a treia a „Pentecostariul” celui mic, precum și a doua și a treia edițiune cu litere latine a „Orologiul” și întâia edițiune cu aceleași litere a „Acatisteriul”.

Și nu trebuie să uităm, că Escelența Sa însuși a cetit și emendat din început până în capet toate manualele de școlă și unele cărți rituale, mai înainte de ce ar fi fostu date la tipar, ceea ce nu pote face decât unu bărbatu însuflețit de unu adevăratu zel apostolicu.

(Va urma.)

Sărmana Dolores.

Istorie Andaluziană de Fernan Caballero.

I.

Nu cred, că pote fi ceva mai desfătătoriu pentru ochi și pentru inimă decât a privi, cum se rentorc economii séra dela câmpu. Fiesce care din ei vine călare pe asinul său, pre care-lu urmază la ore care depărtare unu pui tineru totu sărind vesel. Și acestu pui parcă se grăbesce orecum a-și petrece bine scurta s'a tineretă, ca și cum unu instinctu profeticu i-ar spune, că aceta veselie, neatrnare și voe bună va fi cea dintâi și cea de pre urmă din viața lui cea miserabilă și plină de osteneță.

Economulu aduce acasă o coșarcă plină de pome și de legumi și pre de-asupra pu de cucuruz, ca să-i dea de cină urechiatului său soțu credinciosu. Acesta își lușese pașii, cătu ce zăresce copiii, cari grăbesc înainte tatălui lor. Și alaiulu apoi îl încheie unu căne bătrân, urt și foarte puțin grigiu, dar pentru aceea credinciosu și îndestulit. Elu încă se numără în familie și pentru nu sci ce mâncare gustosă dintr'unu palat n'ar schimbă bucătura de pâne, ce i-o întinde stăpânulu său.

Ici unu tată își alinteză copilulu celu mai micu aședându-lu pre asin înainte sa, în vreme ce celu mai în etate dintre copii se joca cu urechile animalului ori sare în jurulu lui.

Dincolo altu tată se scobora de pre asin, își aședă copilulu mai mare călare, ér pre celu mai micu în brațe. Și astfel aceste cete diferite înainteză spre casă, unde așteptă mama bună și credincioasă soție.

Într'o séra frumoasă de veră călăria pre unu asin unu bărbatu bătrân în spre satul Rota, care e aședat aproape de mare. Înapoia lui venia doi tineri frumoși cu fața brună și părulu negru, ducându-și fiesce care pre umeri sapa și lopata.

Aprópe de casă ei observă unu copil cam de vre-o 5 ani fugind spre ei. Copilulu trăgea după sine o copilă și mai mică. Fața lui era roșie și plină de sudori din cauza trudei, ce și-o dá, ca să grăbescă pașii șovăitori ai surorii sale.

Ajunși lângă cei trei călători se opriră. Celu mai bătrân dintre tineri apucă pre copil, care-i era nepot, și pre copila, care-i era nepotă, și-i aședă pre unul în brațulu dreptu, pre celalaltu în brațulu stngă alu bătrânului. Și astfel asinulu își urmază mai departe mersulu său liniștitu, până ce ajunge acasă, unde se opresce, fără ca cineva să-i mai fi strigat în urechi poruncitoriulu „ho!”

Mai înainte de ce amă întră și noi în casa aceta, care-i a bătrânului, să o privim mai cu de-amăruntulu și să facem cunoscință cu locuitorii ei.

Înrându dar pre pórtă ajungem într'o curte mare pardosită. La drépta observi o grădină plină de flori și tufișu. La stnga e plântată viță de vie, de care pretutindenea atrnă struguri mari; și chiar în față e casa de locuit, din care ducă uși la culină, la curtea de dinapoia ei, pre nisce trepte de cărămidă te sui în o mansardă. Apoi atât la stnga, cătu și la drépta dela casa de locuit mai este câte o casă cu câte două chilii și cu ferestrele în spre curtea dinapo.

Proprietarul acestor căsi liniștite e unchiașul *Mateo Lopez*, care locuia laolaltă cu familia sa totă partea stîngă. Totu cu elu mai ședea și fată-sa *Catalina*, pre carea o măritase după unu păzitoriu de cai.

Mansarda eră dată în chirie pentru câte șese reali pre lună vėduvei unu mărinaru, care se înecase în mare și nu lăsase femeii sale bolnave altceva decătă doi copii. Bieta vėduvă mai nicl odată nu putea să plătescă chiria, dar unchiașul *Mateo* nicl nu l-o cerea. „Căci dacă sėrmana n'are de unde să o plătescă,” dicesa bunul bėtrănu, „înzădaru o ași mai și cere dela ea.”

Într'o chilie de lângă culină locuia unu bietu călugăru, care se mutase acolo de cāndu cu desființarea mănăstirilor. Chiliile din drėpta apoi le ținea în chirie pentru dece reali unu carabinieru sau unu mercenariu înșurat. Singuru numai acesta cu soția sa eră adevėrații închiriatori ai caselor, căci singuri numai ei mai plătiau câte ceva.

Carabinierul se chemă *Canuto*, care atăta înșemna, cātă trestie de baltă. Și mie mi-se pare, că numele, ce-lu purtă, dōră nicl odată nu s'a potrivit unu omu așa, cum eră elu, înalt și întinsu. Mai înainte, pre cāndu eră soldatū regulatū, eră seriosu, plin de demnitate și scumpu la vorbă; acum însă, de cāndu se făcuse carabinieru, adeca unu omu încrețutū alu guvernulu, se schimbase cu desevărsire, devenise unu adevėratū *Cato*, unu omu neînduplecabilū, unu stoicu în totă puterea cuvintulu.

Senorul *Canuto* ca unul, care de copilū micu nu-și întinsese peciōrele fără numai sub masa altuia, eră foarte gelosu pre autoritatea sa. Pentru aceea însă n'ar fi cutezatū nicl cāndu să-și desbrace peptariulū, mai înainte de ce ar fi cerutū și sfatulū femeii sale. Elu înainte de asta cu 15 ani eră unu omu frumosu, blondu și foarte vioiu. Nărvurile însă îl lipsiră și de aceste privilegii, nelăsāndu-l altceva, decătă nisce mustăți mari, cari sēmēnau de minune cu nisce măturī.

Soția sa din potrivă se distingea și acum prin o colōre mai albă decătă crinulū și prin unu pėrū mai blondu decătă cānepa, őr pre umerii ei — dicesa ea — se pōte scrie, întocmai cum ai scrie pre o hārtie.

Pepa — așa se chemă soția — eră cu multu mai tinėră decătă carabinierulū. Ea eră una dintre acele femei de modelū, cari alucū soțilorū lorū dreptu zestre lucrulū celū mai prețiosu, pre care numai îl potū dori, și care constă dintr'o amestecătură de iubire și simțu de detorință. Atari femei au unu talentū deosebitū de a-și conduce bărbații, într'unu ast-felū de chipū însă, cātū aceștia nicl odată nu-și perdū ilusiunea, că ei ar fi dintre bărbații, cari au tot-dena dreptū, și că ei le pricepū tōte mai bine. Ele mai poședū și unu felū de prudință, cu care-și guvernēză bărbații, fără ca aceștia să o observe, întocmai precum mamele-și adormū copiii cu cātece de lėgānū fără de a le fi făcutū acestora ceva silă.

Senor *Canuto* nu-și deschidea gura de cātū foarte rarū, — după cum v'am spusū, — și apoi și cāndu și-o deschidea, vorbea așa de laconicu, apāsātū și őr cum în chipū de oraculū, ca și cum tōte urechile ar fi așa de indulgente și de binevoitōre, ca și ale soției sale. Și încātva nicl nu greșia bravulū carabinieru, nu, întru cātū adecă vorbea concāsionerū sēl.

II.

Bietulū călugăru scosū din claustrulū sēu se chemă *Pater Nolasco* și eră unu omū, foarte cinstitū. E dreptū, că nicl nu a descoperitū elū pravulū de pușcă őr arta tipograficā și nicl nu eră colaboratorū la vre unu diaru, dar pentru aceea scia, ce trebuia să scie spre a-și implini cum se cuvine detorințele oficiulu sēu. Pre lângă aceea eră foarte sirginciosu, cunoscea limba, datinele și moravurile poporulu așa de bine, cātū nimeni nu putea conduce poporulū pre calea binelū cu așa succesū, cum o făcea elu. Și apoi spre ajungerea acestui scopū nu ținea a fi pėcātū, dacă celorū mai mari le dicesa cātă unu „caramba” őr altă espresiune pișcătōre, őr celorū mai mici le dā cātă o fișcă preste nasū. Și poporulū cu pătrunderea sa instinctivā după adevėrū scia foarte bine, că părintele *Nolasco* e unu omū foarte de trebă, de aceea îl și onorā și-lu iubiā, deși mai și rideau cātă odată de natura și apucăturile lui.

Să sciti însă, dragii mei cetitori, că suntū două feluri de risū, foarte deosebite unul de celalaltū, aprōpe contrare, anume risulū sincerū și risulū batjocoritorū. Celū dintăiū e blāndū, veselū și nevinovatū, alū doilea din contrā amarū, falsū și rēutācijasū. Celū dintăiū purcede dintr'o inimă sāsētōsā și se asemēnā murmurulu plăcutū alū unu isvorū limpede, alū doilea ėsă dintr'o inimă plină de veninū și e ca rfulile, ce rēstōrnā și nimicescū totū, ce înfinescū în cale. Risulū celū dintăiū se împodobesce cu flori, alū doilea se îmbracă cu spinī... Și credū, că-i de prisosū să mai amintescū, că aci nu-i vorbă, decătū de risulū celū blājinū și nevinovatū.

(Va urmā.)

Studiul „Mihailū Eminescu” și „Fōia ilustratā”.

„Fōia ilustratā” în Nr. 47 din 1891 se ocupă în câteva cuvinte de studiul criticū asupra lui *Eminescu* apărutū mai întâiū în „Unirea” și după aceea completatū și edatū în broșurā. Înțelesulū la totū ce se dicesa în „Fōia ilustratā” despre studiulū acesta, este, că autorulū lui ar fi privitū poeziile lui *Eminescu* prin prisma teologulu, și așa studiulū nu e lipsitū de preocupatiune, și prin urmare nicl de judecata nedrėptā încā nu-i lipsitū. Recensentulū acesta este avarū în vorbe. Totuși prin vorbele acestea puține credemū că concede și dīnsulū, că în studiulū de sub întrebare asupra lui *Eminescu* este și judecatā drėptā și ecuitabilā, și numai „prisma teologulu” a făcutū, să se amestece și cātă o judecatā „nedrėptā și necuītabilā”. De o cam datā suntemū mulțămīți și cu atāta, cu tōte că dela „Fōia ilustratā” amū așteptatū mai multū, după ce ea prin purtarea-i din trecutū nu e angajatā la cultulū lui *Eminescu* ca „Familia”. Ne permitemū însă a privi puținū „prisma teologulu” prin prisma adevėrulu. Cuprinsulū studiulu asupra lui *Eminescu* este următorulū. După unu prologū scurtū se arētā mai întâiū istoriculū suirii lui *Eminescu* pre scara geniilorū, căruia nu credemū, că-i va contradice nicl recensentulū din „Fōia ilustratā”. Apoi se spune, că cuprinsulū poeziilorū lui *Eminescu* este: erotismulū și pessimismulū, și apoi se purcede la analisisarea cuprinsulu acestuia. Ce atinge erotismulū, se arētā, cātū e de ordinarū în *Eminescu*. După aceea se trece la pessimismulū, lui și se arētā deosebirea între elū și între pessimismulū creștinū, pessimismulū lui *Pindaru* și a tragicilorū *Eschilū* și *Sophocle*, pessimismulū lui *Leopardi*, *Lord Byron* și *Lenau*, fiindū-cā lāudătorilū lui *Eminescu* în continuū asemēnā pessimismulū lui cu alū acestora. După aceea se probēzā, că pessimismulū lui *Eminescu* este pessimismulū filo-

sofulu germanū *Schopenhauer* golū goluțū, și se arētā, cum poeziile lui *Eminescu* suferū de defectulū de formā chiar și în folosirea pessimismulu acestuia. Apoi se arētā valōrea moralā și logicā a poeziilorū lui și se tractēzā originalitatea, limba și versificațiunea lorū. În urmă apoi se espune procesulū și manifestarea blasării lui. Tōte lucrurile acestea nu e cu puțință a le tractā din punctū de vedere teologicū. Căci chiar și „Fōia ilustratā” credemū că n'are lipsă de teologie, dacă productele, ce le publicā, le tractēzā din punctū de vedere alū cuprinsulu, alū moralei, logicei, originalității, limbii și versificațiunii, și-și mai iertā și cātă o privire în vieța, devoltarea și starea sufletescā a autorulu. De unde credemū, că dacă recensentulū va mai ceti odată studiulū, se va convinge, că autorulū lui, deși e teologū, totuși de astā datā pre *Eminescu* nu l'a privitū prin „prisma teologulu”, ci prin prisma bunā, rea, a esteticulu moralū și a Romānulu cu durere de sōrtea mai cu samā a tinerimii, ceea ce până acum n'a făcutū nicl una din foile nōstre beletristice, deși ar fi trebuitū să o facā cu őr ce ostentā, dacă voescū să trecā de atari. Dar nicl n'a fostū de lipsă să-lū privescā prin „prisma teologulu”, căci îndatā ce *Eminescu* e privitū și numai prin prisma esteticulu moralū și a Romānulu, este evidentū, și că ce e *Eminescu* privitū prin „prisma teologulu”, őr „Fōia ilustratā” ar fi contribuitū nu puținū la informarea publiculu, dacă ar fi arētatū, că în studiulū de sub întrebare în ce se manifestēzā preocupatiunea și judecata nedrėptā a autorulu. De asta s'ar interesā mai multū publiculū romānescū decātū de unu romanū alū lui *Turghenev*. Decī trebuie să credemū, că recensentulū n'a fostū seriosū, cāndu a scrisū, ca să nu dicesmū, că pōte nicl n'a cetitū din studiulū decātū șirele din urmă.

Diverse.

Piū IX francmasonū. În revista bisericescā din nr. 51 amū fostū amintitū, că *Floquet*, președintele camerei franceze, a scāpatū din gurā afirmarea, că și *Papa Piū IX* ar fi fostū francmasonū. Nesocotința acestā erā să cōste dlui *Floquet* scaunulū presidialū, și elū și-a retrasū cuvintele dīcēndū, că sciința sa și-a cāștigat' o dintr'unū *Conversationslexicon*. Ca nu cumva vre-una dintre foile nōstre să reproducā după foile liberale și prostia acestā, precum au mai reproduș cele referitōre la milionele din Geneva și la camerierulū lordulu *Salisbury*, înșemnāmū aici, că organulū celū mai acreditatū alū francmasonilorū „*Monde maçonique*” a fostū declaratū încā la anulū 1874 în numėrulū sēu din *Noemvrie*, că *Piū IX*, mai înainte *Mastai Ferretti*, n'a fostū nicl odatā membru alū Francmaçoneriei. Credemū decī, că povestea asta ar putē să disparā odatā din lume, și încā definitivū. Cātū pentru surorile nōstre din presā, fie asigurate, că adevėrulū nu-lū ascundemū, chiar și dacă ar fi în defavorulū nostru; și chiar de aceea nu ne vomū supērā nicl odatā pentru őr ce scire, ce vorū publicā, numai să fie adevėratā. Le rugāmū însă, ca scirile sale să le împrumute din isvōre nepreocupate, și să nu judece biserica catolicā din foī atee, jidovesci, protestante, liberale șel., precum nu este ertatū a judecā pre Romāni după „*Budapesti Hirap*”, „*Erdélyi Hiradó*” e tutti quanti.

Celū mai deaprops potopū după predicerea lui *R. Falb* va fi la anulū 6400. *Falb* dices, că totū la 10,000 de ani se împlinē odatā potopū pre pāmēntū. Celū din urmă diluviū ar fi fostū — după *Falb* — cu 4000 de ani a. Chr., și de atunci relațiunile climatice s'au îmbunătățitū până la anulū 1000 d. Chr., cāndu și-au ajunsū culmea. Dela 1000 d. Chr. őră au începutū să fie nefavorabile, și să scādā temperatura, până ce în fine la 6400 se va repeți potopulū și va nimici tōtā cultura omenescā. Cine va trăi, va vedē. Ce privește anulū viitorū 1892, *Falb* predices, că va fi foarte ploiosū. Că cele mai critice zile presentā zilele 28 Martie și 26 Aprilū.

Economie.

Putrețirea cartofilor. Din multe părți anul auditiv plângerii, că cartofii au început deja a se putrezi și încă în măsură mare. Este deci oportun, să arătăm pre scurtu cauzele acestui fenomen și mijlocele, prin care se poate delătura.

Putrețirea cartofilor o cauză bureții numiți *phytophthora infestans*. Este știut, că toți bureții au neapărată lipsă la dezvoltarea lor de umedă și de căldură corespunzătoare. Noi avem deci să delăturăm aceste două condițiuni dela locul, în care vom să conservăm cartofii. Cartofii puși în grămeți preste olaltă sunt supuși la anumite procese chemice, a căror rezultat este căldură și în consecință evaporarea apei din crumpene. Evaporarea acesta se condensă apoi pre bolțitură în picuri și cade erași pre cartofi ajutându în chipul acesta dezvoltarea bureților. Etă cauza, pentru care cartofii se conservă mai bine în pământ decât în pivnițe.

Ca să împedcăm deci putrețirea cartofilor, este de lipsă să aerisim din când în când în pivnițe, în care sunt cartofii, și așa să schimbăm aerul cald și umed cu aerul rece și uscat. Pre lângă aerisire mai este încă un mijloc ușor și eficient, cu care se poate împedca dezvoltarea bureților și putrețirea crumpenelor. În pivnița, în care sunt cartofii, să punem o cantitate orecare de var nestins. Varul acesta are însușirea de a absorbi umedă și de a ține aerul uscat. Efectul este și mai sigur, dacă presărăm crumpenele cu var nestins pulverisat.

Alții păzesc crumpenele de putrețire, aședându-le în năsip uscat sau și în cenușe. Cu mijlocul acesta se împedcă lățirea bureților. Crumpenele putrede se uscă și prin urmare primăvara se pot deosebi foarte ușor de cele sănătoșe.

Merele înghețate se pot erași folosi, dacă turnăm preste ele apă rece. În scurtu observăm, că merele se acoperă cu o scortă de gheta. Atunci vrsăm apă din vas, și gheta o depărtăm de pre mere cu o cârpă uscată, era merele le uscăm într'o chilie încălțită moderat. Totu asemenea purcedem și cu perele înghețate. Trebuie însă a grijă bine, ca merele sau perele înainte de a fi

băgate în apă să nu se încălțescă și să nu se moie, pentru că atunci totă operațiunea va fi zădarnică.

Apărarea florilor în contra frigului. Pentru a apăra în contra frigului și a înghețului florile, ce se țin în chilii neincălțite, există un mijloc foarte simplu. N'avem decât să le acoperim în tôte serile cu hârtie comună. Hârtia anume este un conductor rău de căldură și astfel de-o parte nu lasă frigul să ajungă la plante, de altă parte erași împedcă eradierea și împrăștierea căldurii, ce se desvltă din plante.

Culesul viilor în Franța în anul 1891. După datele oficiose publicate în zilele trecute, în anul trecut vierii francezi au produs 30,139,155 hectolitri de vin. În anul trecut au fost cultivate în Franța 1.763,374 hectare de pământ, cu 53,170 mai puțin ca în anul 1890. Cifra acesta arată pustiirile, ce le-a făcutu filoxera într'un an. Cu tôte aceste în anul trecut s'a produs cu 2.723,228 hectolitri mai mult vin decât în 1890. Recolta viului deci se poate numi îndestulătoare; dară ce sunt 30 de milioane de hectolitri față cu 80 de milioane, câte producea Franța, înainte de ce s'ar fi ivit filoxera?

Revista comercială a săptămănei.

Țigul de bucate din Budapesta în săptămăna trecută din cauza srbătorilor latine s'a restrins la puține zile. Circulația a fost mică, dară prețurile nu au scădut. **Grâu curat** vechiu s'a plătit cu 10.90—11.05 fl. la 100 chg. **Esport** n'a fost. **Prețul sccării** s'a ridicat cu 5 cr. la 100 chg., vndându-se cu fl. 10.30—10.55. **Orz și ovăș** n'a prea fost cercat. **Prețul cucuruzului** s'a urcat cu câte 10—12 cr. la maje, vndându-se cu fl. 5.60—5.70. Circulația în comerțul de bucate **pre termin** în urma prețurilor nefavoritore din piețele străinătăți a fost foarte slabă.

Țigul de rimători dela Steinbruch pentru marfa grea a fost favoritor, era pentru marfa ușoră a fost cam slabuț. S'a plătit pentru rimători **unguresci** aleși 46—47 cr., **betrani** 45, **tineri grei** 46—46¹/₂ cr., **marfa țerensc** 41—44 cr., **srbesci** 40—44 cr., la chg. curat. Au sosit în Steinbruch în săptămăna trecută cu totul 12.084 rimători.

Bursa de Budapesta.

Din 30 Dec. st. n. 1891.

Renta de aur ung. 4%	107.—
« hârtie « 5%	101.50
Imprumutul căilor ferate ung.	117.20
Amortisarea detoriei căilor ferate de Ost ung. (1-ma emisiune).	98.70
Amortisarea detoriei căilor ferate de Ost ung. (2-a emisiune).	114.—
Amortisarea detoriei căilor ferate de Ost ung. (3-a emisiune).	—
Bonuri rrale ung.	91.50
« croato-slavone	104.—
Despăgubire pentru dijma ung. de vin	—
Obligățiunile desp. regalilor	96.80
Imprumut cu premiu ung.	137.50
Losuri pentru regularea Tisei	130.—
Renta de hârtie austriacă	102.20
« argint austriacă	92.30
« aur austriacă	109.—
Losurile austr. din 1860.	137.50
Acțiunile bancii austro-ungare	1010.—
« de credit ung.	333.—
« « austr.	290.30
Scrisuri fonciare ale institut. de cred. și economi «Albina».	101.—
Galbeni împărătesci	5.65
Napoleon-d'or	9.34
Mărci 100 imp. germane	57.95
Londra 10 Livres șterling	117.90

Prețul mărfurilor.

Piața din Blasiu: Grâu, hectitr. fl. 7.— până 7.50, — grâu mestecat fl. 5.— până 6.50, sccară fl. 5.— până 6.—, — ovăș fl. 2.50 până fl. —, cucuruz fl. 4.10 până fl. —, alac fl. 2.— până fl. —, cartofi fl. 1.— până fl. —, — sement de cânepă fl. — până fl. —, fasolea fl. 4.50 până fl. —, — carnea de vită chilo 40 cr. până —, carnea de vitel 40 până — cr., carnea de porc 40 până — cr., carnea de berbec 28 până — cr., — 10 ouă cu 20 până — cr.

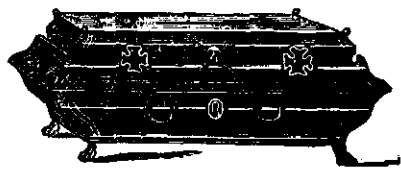
Posta Redacțiunii: *Cetitorilor* le poftim srbători fericite. Pruncul dumnezeesc să-I în carce pre toți cu binecuvântările Sale. *Pace și bunăvoință* să fie între noi toți! — O. D. Ioan B. în B. Antiquariatul recomandabil este: *Verlags-Anstalt* vorm. G. J. Manz in Regensburg (Bayern). — Teologii moraliști mai renumiți sunt: *Scavini, Gury și Lemkuh* — Salutare și srbători fericite.

Editor și redactor răspunzător:

Dr. Vasiliu Hossu.

Intăia întreprindere concesionată pentru aranjarea de înmormintări în Blasiu.

Prompt
și
solid.

Cu
prețuri
moderate.

Am onore a aduce la cunoștința preaștimatului public, că am înființat aici în Blasiu o

întreprindere pentru aranjarea de înmormintări

care corespunde celor mai moderne esiginte, și că primesc aranjarea de înmormintări după ori ce recerintă și cu cele mai moderate prețuri.

Recomendă mai departe depositul meu bine asortat de cununi, frunze, cosciuguri și decorațiuni de doliu, după cele mai noue fațone și cu prețurile cele mai variate.

Pentru ușurința partidelor primesc și aranjarea completă a înmormintărilor, asigurându preaștimatului public de serviciu prompt și consciințos.

(2) 1—3

Cu onore:

I. L. Filipu,
strada lungă, a patra casă dela „Hotel Univers“.

JOSIFU GAVORA (1) 1—26

distinsu cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelent și gustu bun la esposițiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

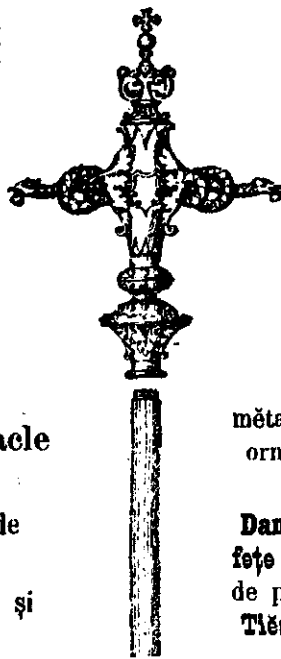
Budapesta, IV. strada Vațului Nr. 17

Recomandă cu prețuri de cele mai convenabile și în esecutare câtă se poate mai frumoșă obiecte de lipsă

pentru ajustarea bisericilor, și anume:

Felone preotesci și stiohare diaconesci
Flamure pentru biserică și reuniuni.
Flamure pentru reuniuni de pompieri, de scolar, reuniuni bisericesci, reuniuni industriale, de cântări și de pompe funebre.

Candelabre, racle și potire, luminarie de parete și de altariu, și candel.

Primesc și efep-tuiesc ieftinu repararea vestmintelor bisericesci, intrargintarea și intraurirea de potire, racle, candel și luminarie de altariu.
Mare asortimentu de brodară de aur, de argint și de metasă, precum și de ornaturi bisericesci brodate
Dantele bisericesci, fețe de altariu, cruoi de parete și de scolar.
Tlesături bisericesci, damasturi etc.

Acurătatea mea o pot dovedi cu sute de epistole recunoscătoare. *Garantă de preț și preliminar de spese trimisă la cerere franco.*